

Täysistunto

Keskiviikko 15.6.2022 klo 13.59—18.34

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Honkonen.

Keskustelu

14.07 **Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys koskee virastoa, joka muun muassa tarjoaa näkövammaisille ja muille lukemisesteisille henkilöille kirjasto- sekä oppimateriaalipalveluja. Hallituksen esityksellä kumottaisiin nykyinen laki Näkövammaisten kirjastosta ja samalla viraston nimeksi muutettaisiin Saavutettavuuskirjasto Celia. Kirjaston uusi nimi kuvastaa aiempaa paremmin kirjaston asiakasjoukkoa, jolla tarpeet lukemisen ja oppimisen suhteen ovat hyvin moninaisia. Esitetty laki turvaisi sivistyksellisten oikeuksien kannalta olennaisten kirjastopalvelujen sekä oppimateriaalipalveluiden saatavuuden sekä mahdollistaisi nykyisen palvelun jatkuvuuden ja kehittämisen. On erittäin tärkeää, että meillä on toimijoita ja palveluita, joilla turvataan kaikkien henkilöiden yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Hallituksen esityksellä kirjaston roolia tarkennettaisiin kirjastopalveluiden asiantuntijan lisäksi myös saavutettavan julkaisemisen asiantuntijana. Saavutettava julkaiseminen on korostunut erityisesti viime vuosina, kun digitaaliset palvelut ovat lisääntyneet voimakkaasti yhteiskunnassa ja EU-lainsäädäntö on tuonut uusia saavutettavuusvaatimuksia aineistojen julkaisijoille. Kirjaston toiminnan mahdollistaa tekijänoikeuslaissa oleva rajoitus, jonka perusteella kirjasto saa valmistaa lukemisesteisten henkilöiden käyttöön kappaleita julkaistuista teoksista saavutettavassa muodossa sekä välittää aineistoja henkilöille, jotka ovat niiden käyttöön oikeutettuja.

Hallituksen esitys sisältää säännökset viraston asemasta ja tarkoituksesta, tehtävistä, kirjaston välitys- ja lainauspalvelujen sekä neuvonnan maksuttomuudesta asiakkaille, yhteistyöstä muun kirjastoverkon ja muiden toimijoiden kanssa sekä kirjaston tärkeistä toimielimistä eli johtokunnasta ja pistekirjoituksen neuvottelukunnasta. Johtokunnan tehtäviä on terävöitetty koskemaan aiempaa strategisempia kirjaston toimintaan liittyviä asioita. Tässä laissa säädetään myös kirjaston oikeudesta antaa asiakkaitaan koskevat käytösäännöt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

Lisäksi säädetään kirjaston aineistojen käyttö- ja lainauskiellosta sekä määräaikaista käyttö- ja lainauskieltoa koskevasta muutoksenhausta. Näillä säännöksillä parannettaisiin erityisesti kirjaston asiakkaiden oikeusturvaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi yleisistä kirjastoista annettua lakia. Hallituksen esityksen taustalla on työryhmävalmistelu, jossa ovat olleet mukana kirjaston keskeisimmät sidosryhmät. Hallituksen esitys on myös käynyt lausuntokierroksella, ja lausuntoja saatiin 41 kappaletta. Valtaosa lausunnonantajista kannatti esityksen keskeisiä tavoitteita sekä kannatti erityisesti kirjaston lainaus- ja välityspalvelujen sekä neuvonnan maksuttomuutta. Valmistelun aikana järjestettiin kirjaston sidosryhmille työpajoja sekä kuulemistilaisuuksia, jossa kerättiin tietoa kirjaston käyttäjien ja muiden sidosryhmien tarpeista kirjaston palvelujen suhteen. Saavutettavan kirjastoaineiston ja oppimateriaalin tarjoamisella ja muiden tehtäviensä toteuttamisella tämä kirjasto, Saavutettavuuskirjasto Celia, kuten nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä esitetään, edistää aktiivista lukemista, monipuolisia lukutaitoja ja jatkuvaa oppimista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

14.10 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Lukeminen ja lukutaito ovat äärimmäisen tärkeitä asioita, ja niiden merkitys yhä vain korostuu, kuten ministeri tuossa hyvässä puheenvuorossaan esille toi. Elämme digiaikaa, jossa tarvitaan yhä monitahoisempaa lukutaitoa. Saavutettavuuskirjasto Celiän perustehtävä on tehdä lukemisesta yhdenvertaisempaa. Tämä on äärimmäisen tärkeää, kun tiedämme, että meillä nykyään on lukemisen kanssa ihmisillä haasteita. Meillä on paitsi näkövammaisia myöskin sellaisia, jotka eivät pysty esimerkiksi äänikirjoja kuuntelemaan lainkaan, ja sitten meillä on erilaisia lukemisen ongelmia. Celiän äänikirjoja on yhteensä yli 40 000, ja niitä voi kuunnella kännykällä kuka tahansa, ja palvelua voi kysyä omasta kirjastosta. Lisäksi tämä saavutettavuuskirjasto tuottaa ja välittää kirjallisuutta muun muassa pistekirjoina yhteistyössä kirjastojen ja koulujen kanssa.

Arvoisa puhemies! On syytä olla hyvin huolissaan suomalaisten lukutaidosta. Me olemme kansainvälisesti vertailtuna olleet pitkään lukutaidon kärkimaa, mutta esimerkiksi viimeisimmät Pisa-tutkimukset kertovat siitä, että vaikka meillä edelleenkin tytöt ja pojat ovat maailman parhaita lukijoita, niin tulokset ovat silti heikenneet, ja erityistä huolta on kannettava siitä, että heikosti lukevien poikien määrä on huomattavasti noussut. Pojat lukevat vähemmän ja heidän lukutaitonsa on heikompi, ja tähän meillä täytyy puuttua, jotta meillä sekä tytöt että pojat oppivat lukemaan, he saavat hyvän, perusteellisen lukutaidon. Ja kuten tiedämme, myöskin meillä päätöksenteossa olemme hyvin erilaisten tekstien kanssa tekemisissä ja meille tulee paljon erilaisia dokumentteja niin sähköisesti kuin paperilla, ja tämä lukutaito vaikuttaa aivan kaikkeen. Siksi pidän äärimmäisen tärkeänä tätä lakia Saavutettavuuskirjasto Celiasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

14.12 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten ministerin esittelystä havaitsimme, Näkövammaisten kirjasto on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virasto, jossa työskentelee noin 45 henkilöä. Se tuli osaksi valtionhallintoa jo vuonna 1978, mutta itse toiminta on kuitenkin perustettu jo 1800-luvun lopulla. Kyseinen kirjasto tarjoaa siis kir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

jastopalveluita näkövammaisille ja muille lukemisesteisille henkilöille. Esityksen tavoitteena on uudistaa Näkövammaisten kirjastoa koskeva laki siten, että se huomioi yhteiskunnassa ja kirjaston toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Myös säädösympäristö on muuttunut.

Suurin muutos tässä itse asiassa käy ilmi jo itse nimestä. Näkövammaisten kirjasto muuttuu siis Saavutettavuuskirjasto Celiaksi. Korostuneesti on siis todettava, että näkövammaisten lisäksi toiminta palvelee myös muita lukemisesteisiä henkilöitä. Tehtävät säilyvät pääosin ennallaan, esimerkiksi maksuttomuus säilyy — tämä on tietenkin hyvä asia.

Muutoksena on muun muassa lainaus- ja käyttökieltoa koskeva säännös, mikäli aineistojen osalta havaitaan väärinkäytöksiä. Samalla parannetaan oikeusturvaa ja lain tasolla huomioidaan kirjaston laaja yhteistyö. Tarkoitus on siis tehostaa ja parantaa näkövammaisten ja lukemisesteisten lukutaidon kehittymistä ja lukemisen edistämistä.

Oleellinen sana on tässä siis ”yhdenvertaisuus”, jota tällä esityksellä yhä vahvemmin alleviivataan. Jotta lakiuudistuksen tavoite toteutuu, Celian yhdeksi tehtäväksi tulisi kenties vielä painokkaammin tarkentaa lukemisesteisten ihmisten lukutaidon ja lukemisen edistämistä. Pelkkä aineiston ja palveluiden tarjoaminen ei yksin riitä tavoittamaan lukemisesteisiä ihmisiä. Uskon kyllä, että tämä tavoite lakiehdotuksen myötä selkiytyy, mutta huomio on oleellinen. Lukutaito ja lukemisen edistäminen ovat paljon enemmän kuin aineistot ja asiantuntijapalvelut — ne ovat myös pedagogiikkaa, monilukutaitoa, motivointia, innostamista ja ohjausta.

Tärkeä huomio on myös se, että selkokieltä tarvitsevat ja oppimisvaikeuksista kärsivät henkilöt tulee huomioida kirjaston suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä.

Puhemies! Näiden huomioiden ohella kiitan esityksestä. Esitys edistää kunniakkaalla tavalla näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa ja parantaa toimintaedellytyksiä muuttuneessa toimintaympäristössä, ja se on hieno asia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan tämän puheenvuoron halusin pyytää sen takia, että olen eduskunnan täysistunnoissa esittänyt pääsihteerille ja puhemiehelle toiveen, joka on tullut kansalta, että kyselytunnit livekustitettaisiin, ja nyt sain vastauksen, että ne livekustitetaan. Kiitos siitä. Tätä ovat toivoneet monet sellaiset, joilla on esimerkiksi kuulon kanssa vaikeuksia, tai sitten välillä mekin täällä aiheutamme sen verran hälyä, että sekin saattaa vaikeuttaa kuulemista ja kyselytunnin seuraamista. Olen iloinen, että tämä viesti on tullut perille ja tämä on hoidettu kuntoon.

Saavutettavuuskirjastosta lämmin kiitos ministeri Honkoselle. Tämä on tervetullut toimenpide. Tämä jatkaa tietysti pitkää perintöä esteettömyyden, saavutettavuuden osalta. Esteettömydestähän puhutaan lähinnä silloin, kun on fyysisestä ympäristöstä kyse, ja ennen myös puhuttiin verkkoesteettömyydestä. Nyt tämä saavutettavuus on vakiintumassa niihin tilanteisiin, kun kyse on verkkopalveluista. Saavutettavuus on itse asiassa tietynlainen toimintatapa, jonka toivoisin olevan kaikessa meidän toiminnassamme yleistä toimintatapaa, joka kiinnittää huomion ennen kaikkea meihin jokaiseen erilaiseen käyttäjään: jokaisen erilaisiin tarpeisiin, tilanteisiin, mahdollisiin rajoitteisiin ja myös haasteisiin. Ihmiset, meistä jokainen, ovat erilaisia, hyvinkin erilaisia. Myös saavutettavuuden suhteen on erilaisia tarpeita, ja se, mikä on yhdelle saavutettavaa, ei välttämättä riitä toiselle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

Tämä Celia-saavutettavuuskirjasto tekee hyvää työtä ja vastaa tärkeältä osalta tähän esteettömyyteen tasa-arvon näkökulmasta, yhdenvertaisuuden näkökulmasta lukemisen ja oppimisen osalta ja tarjoaa muun muassa kirjoja lukivaikeuksista, erilaisista sairauksista, vammoista tai vastaavista syistä kärsiville, jotka eivät perinteisiä kirjoja pysty käyttämään. Se vaiva voi olla esimerkiksi kova migreeni, sen olen oppinut täällä eduskunnassa tietämään. Silloin esimerkiksi tällainen kirjasto vastaa näihin tarpeisiin ja pystyy hyödyntämään myös äänikirjoja tämän sairauden kanssa niin, että myös kirjat ovat osa arkea senkin jälkeen, kun paperisia tai sähköisiäkin kirjoja ei pysty käyttämään.

Lämmin kiitos tästä ja myös kyselytuntien live tekstityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

14.19 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Saavutettavuuskirjasto Celian lainsäädännön uudistaminen vastaamaan nykyisen toimintaympäristön muuttumista on todella tärkeää, ja kiitos siitä ministerille. Tämä lakiuudistus on lähtenyt jo pari vuotta sitten liikkeelle, ja nimenomaan tarkoituksena on laajentaa tätä kirjastoa näkövammaisista palvelemaan muutenkin ihmisiä, jotka tarvitsevat erilaista mukautusta tai sopeutusta, jotta kykenevät kirjaston palveluja käyttämään. Tämä on yhdenvertaisuusasia, ja se on saavutettavuusasia ja myös esteettömyysasia, ja on tärkeää, että tästä eduskunnasta löytyy myös laaja kannatus sille, että tätä asiaa edistämme.

Lukutaito on portti yhteiskuntaamme ja osallisuuteen, ja on tärkeää, että ihan kaikki ihmiset halutessaan voivat myös maksutta kirjaston kautta hyödyntää erilaisia lukumateriaaleja, olivat ne sitten digitaalisessa muodossa tai fyysisesti kirjoina, ja Celian tehtävä on tässä mielessä äärimmäisen tärkeä. Kuten tässä edeltävissä puheenvuoroissa on todettu, nykypäivänä myös ikään kuin ilman vammaa toimivat ihmiset saattavat erilaisten sairauksien tai vaikkapa vanhuuden myötä tarvita Celian palveluita jatkossa. Siksi on tärkeää, että tämä kirjasto laajemmin vastaa myös erilaisten ihmisryhmien tarpeisiin. Kiitos vielä tästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

14.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille hyvästä esittelystä ja ennen kaikkea hyvästä lakiesityksestä. Kirjasto on meille kaikille suomalaisille äärimmäisen tärkeä palvelu, ja sitä pitää puolustaa kaikissa sen muodoissa ja niin, että se on kaikille suomalaisille saavutettavissa kohtuullisella vaivalla. Se, että näkövammaisille palveluja ja heidän mahdollisuuttaan hankkia kirjallisuutta ja nauttia kirjallisuuden ja monen muun asian hyvistä puolista siellä kirjastossa kehitetään, on äärimmäisen tärkeää, ja valtio on tässä erittäin oikealla asialla.

Pieni toivomus olisi ollut kuitenkin ministerille. Ymmärrän, että tämä lakiesitys on huolella harkittu ja tehty varmasti parhaalla mahdollisella ammattitaidolla, mitä tästä maasta löytyy, mutta kun olen näitä erilaisten uusien laitosten ja palvelujen nimiä katsellut, niin olen ihmetellyt, minkä takia Suomessa on menty tällaiseen, että siellä on Celia ja vaikka mitä kaiken maailman nimiä, jotka ovat ulkomaalaisperäisiä. Kun ollaan kuitenkin kirjastossa, äidinkielemme kehossa, niin pitäisihän sillä olla suomalainen nimi, olkoon se vaikka Sirkka tai mikä tahansa. Mutta kun se on Celia, niin minä en tälle asialle lämpene. Kyllä kun kirjastoon menee ja se on äidinkielen kehto, sillä pitäisi olla suomalainen nimikin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

Mutta ymmärrän, että toiveeni varmaan kaikuu... En sano tyhjille seinille, mutta sanon, että toiveeni tulee ehkä liian myöhään. Mutta jos seuraava uudistus tulee, arvoisa ministeri, niin toivon, että tämä korjataan. [Pasi Kivisaari: Se tulee historiasta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Gustafsson.

14.22 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä nimi Saavutettavuuskirjasto on selkokielen. Ehkä siinä on lähinnä se ongelma, että se vaatii pikkasen mutustelua, mutta äkkiä siihen tottuu, ja se kertoo, mistä on kysymys.

Arvoisa puhemies! Nyt kun puhumme ja on hallituksen erinomainen esitys Saavutettavuuskirjastosta, niin meidän olemme tämmöisen pohjoismaisen hyvinvointivaltion ytimessä. Kirjasto on palveluna juuri sitä. Olen itselleni selvittänyt, että tämä hallituksen esitys on kilpailukykyinen pohjoismaisen tason kanssa, jopa niin, että se kilpailee ihan kultamitalista, ja näin pitää ollakin.

Täällä on erinomaisissa puheenvuoroissa jo lukutaidon merkityksestä puhuttu. Se on täyden kansalaisuuden, osallisuuden, työllistymisenkin ehdoton edellytys, itse asiassa hyvän elämän ihan keskeinen lähde. Sen takia ilolla jo tässä vaiheessa kiitän hallitusta tästä erinomaisesta esityksestä.

Hallitus muuten tuo nykyään erittäin paljon hyviä esityksiä taloon. Kiitos siitä! [Naurua]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.24 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tähän Saavutettavuuskirjasto Celiaan en ole vielä törmännyt hirveän useasti, joten ihan mielenkiinnosta kyselin tarkemmin tästä vähän tietoja. Totta kai on hirveän hyvä, että näkö- ja kuulovammaiset huomioidaan kaikenlaisessa tiedottamisessa ja tämmöisissä kirjastoasioissakin.

Ihan kysyisin: Missä tämä fyysisesti sijaitsee? Olettaisin, että Helsingissä. Miten tämä Celia-kirjasto käytännössä toimii? Miten laaja sillä on repertuaari, miten paljon sillä on kirjoja, ovatko ne suomenkielisiä, ovatko ne ulkomaalaisenkielisiä, miten se on niin kuin käytännössä? Jos ministeri pystyisi ihan muutamalla sanalla kertomaan, mitä tämä kirjasto käytännössä tarkoittaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiuru, Pauli.

14.24 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Gustafsson täällä kehui hallituksen esityksiä, ja tämä esitys on kyllä kieltämättä hyvä. Aina niissä yhteyksissä, missä kirjastolaitosta viedään eteenpäin, on aihetta kiitokseen. Suomalainen kirjastolaitos on todellakin upea, ja tuossa tien toisella puolella meillä on Suomen 100-vuotisjuhlan kunniaksi perustettu Oodi, joka oli todella upea lahja Suomen kansalle.

Lukutaito on pikkasen alkanut eriytyä, niin kuin edustaja Kivisaari muun muassa totesi, että on erilaisia lukijoita, tytöt ja pojat oppivat valitettavasti hieman eri tavalla. Lukutaito ei ole pelkkää läpilukua, vaan siihen liittyy myös lähdekriittisyys, mediakriittisyys, tämän tyyppisiä asioita, ja se on myös syytä pitää aina mukana, että ne tulevat huomioiduiksi. Sivistys, demokratia, ihmisoikeudet, empatiakyky, kielen kehittyminen — nämä ovat kaikki yhteydessä toisiinsa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

On tärkeää ylläpitää tätä maksuttomuutta, mikä on tässä tullut esille. Saavutettavuus on tärkeä asia. Digitaaliset palvelut korostuvat kirjastokentässä entistä enemmän. Kirjaston vaikuttavuutta ei voida mitata enää pelkästään sillä, kuinka monta asiakasta kävelee kirjaston ovesta sisään, vaan saavutettavuus toimii myös muulla tavalla.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies: Google ei korvaa yleissivistystä, eikä gallupeille voi ulkoistaa omaa ajattelua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

14.26 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä esityksessä nyt Saavutettavuuskirjasto Celiaa koskevaa lakia muutetaan, ja lailla kumottaisiin Näkövammaisten kirjastosta annettu laki. Itselläni on muistikuvia lapsuudesta, kun oma mummini oli näkövammaisen ja hän kuunteli hyvin paljon äänikirjoja. Siihen aikaan ne tilattiin Näkövammaisten kirjastosta. Postin kautta ne tulivat sellaisella paksulla kirjekuorella, jonka sisällä oli jonkunlainen kelanauha, ja hänellä täytyi olla tällainen laite, jolla hän niitä kuunteli. Se oli hänelle erittäin antoisaa, että hän pystyi nauttimaan erilaisesta kirjallisuudesta. Oli paljon tekemistä, päiviin puuhaa, kun hän kuunteli monesti erilaisia matkakirjoja ja elämäkertoja.

No, tämä näkövammaisten kirjasto Celia on itselleni tuttu myös tänä päivänä, sillä kumpikin lapseni on hyödyntänyt tätä. He eivät suinkaan ole näkövammaisia, vaan molemmilla on lukihaaste. Edellisissä puheenvuoroissa hienosti puhuttiin lukutaidon eriytymisestä ja siitä, kuinka tärkeä palvelu tämä on henkilöille, jotka kärsivät lukihaasteista. Lukeminen ei maistu, jos lukeminen ei suju, ja sen takia on äärettömän arvokasta, että koulun kautta lapset, jotka saavat erityistä tukea lukihaasteeseen, pystyvät saamaan tunnukset. Tänä päivänä niitä ei tilata postin kautta, vaan saadaan tunnukset ja mennään esimerkiksi omalla kännykällä sinne kirjaston ohjelmaan ja kuunnellaan sitten sitä äänikirjaa ihan oman älypuhelimien kautta kotona, eli ei tarvitse matkustaa eikä tarvitse tilata, vaan käytetään aivan yhtä helposti kuin Googlea tai YouTubea. Näin lasten saavutettavissa ovat heikommasta lukutaidosta huolimatta kaikki kirjallisuuden aarteet — lastenkirjoja, koulukirjoja, kaikenlaisia kirjoja — joiden lukemisessa tarvitsee apua. Tämä palvelu on erittäin arvokas.

Hallitusohjelmassa on todettu, että erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien turvaamiseen ja kansalaisten yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus turvataan. Näkisin, että eivät pelkästään ne suomalaiset lapset, joiden äidinkieli on suomi ja joilla on lukihaaste, vaan varmasti monet, esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset koululaiset, saavat hyvää oppimisen tukea, kun pystyvät suomalaisia kirjoja, koulukirjoja, lukemaan siten, että siinä on avustettuna mahdollisuus kuunnella tällaisen äänikirjasto-ohjelman kautta. Pidän erittäin arvokkaana palveluna tätä, että meidän hienon kirjastolaitoksen lisäksi meillä on myös tämä äänikirjasto, ja kiitän, että tätä uudistetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

14.29 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! On ehdottoman tärkeää, että Suomessa säilyvät yleiset kirjastot ja niiden maksuttomuus ja hyvä tarjonta kuntalaisille, mutta, arvoisa ministeri, olisin teiltä kysynyt siitä asiasta, että monilla harva-asutusseuduilla myöskin kirjastoautot ovat elintärkeä asia. Onko ne riittävästi huomioitu, niin että myöskin niissä on riittävän laaja tarjonta, ja yleensä se, että niitä autoja on riittävästi? Se on monelle harva-asutusalueella asuvalle ihmiselle ainoa mahdollisuus. Eivät he pysty lähtemään mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

hinkään keskuskaupunkiin kirjastoon vaan luottavat siihen, että kirjastoautot säilyvät myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

14.30 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen sinänsä ihan ansaitusti kyseli, mistä tämä Celia-nimi kumpuaa. Se siis kumpuaa 1800—1900-luvun taitteesta, jolloin harjoitettiin tiettyjen säätyläisrouvien toimesta paljon hyväntekeväisyystyötä vähäosaisten auttamiseksi. Ja siis tämän toiminnan, josta tänään tässä yhteydessä puhumme, perusti 23-vuotias Cecilia Mechelin 1890 — joka on jo kadunnimenä täällä Helsingissä tuttu — joka halusi siis perustaa ystävien kanssa ja ylipäättään siis avata kirjallisuuden aarreaivan sokeille. Eli tämä nimi on tunnustus historialle, niille ihmisille, jotka tämän toiminnan aikanaan perustivat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.31 Minna Reijonen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kun tässä nousivat esille kirjastoautot, niin on ihan pakko nyt kysyä, kun ministeri on paikalla, onko mietitty kirjastoautoja myös siltä kantilta, että niissä voisi olla joitakin muitakin palveluita, kun mennään tuonne maaseudulle ja muuten. Itse kuuluin niihin nuoriin ja lapsiin, joilla ei olisi varmasti ollut mahdollisuuksia muuten päästä kirjastossa käymään, jos ei olisi koululla silloin käynyt kirjastoautoa. Se oli hyvin odotettu tapaus, kun se kerran viikossa kävi ja saatiin lainata niitä kirjoja. Ei siellä maaseudulla välttämättä kaikilla lapsilla nytkään ole mahdollisuutta päästä kirjastoon sen paremmin. Onko mietitty, onko mitään muita palveluita tulossa haja-asutusalueille? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen, ja sen jälkeen käytettävissä olevan ajan puitteissa ministeri Honkonen.

14.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Kivisaarelle sivistävästä luennosta allekirjoittaneelle. Se oli tarpeellinen ja kunnioitti historiallista työtä, mitä ihmiset ovat toisten auttamiseksi tehneet vuosisatojen aikana.

Tämä pantakoon suurena ihailuna merkille, mutta tulevaisuudessa kun näitä nimiä määritellään, kyllä niin toivon, että tämä rakas äidinkielemme olisi silloin usein käytössä, koska englanninkieliset ja muut vieraskieliset termit hiipivät tänne suomen kieleen, niin että kun tällä iällä katsellaan erilaisia nimiä, pitää ihan hetken aikaa miettiä, että mikähän tämä tämmöinenkin nimihirviö on.

Sain tästä edustaja Kivisaarelta hyvän luennon ja kiitän siitä lämpimästi ja olen jälleen hieman viisaampi kuin eilen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

14.32 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Yhdyn tähän edustaja Hoskonen huoleen suomen kielen asemasta ja säilymisestä tässä alati englanninkielistyvässä maailmassa. Siitä on meidän kaikkien syytä kantaa huolta ja tehdä voittamme meidän pienien kansalliskieliemme säilymiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2022 vp

Kiitos, kiitän edustajia hyvästä keskustelusta.

Todellakin tämä Saavutettavuuskirjasto Celia toimii ensi sijassa verkossa, ja meidän kirjastolaitoksemme vahvuushan on se, että kirjastot ovat hyvin laajasti kaikkien saatavilla niin maaseudulla kuin laajasti isoissa kaupungeissa ja niiden eri osissa. Saavutettavuuskirjasto Celia tukeutuu myös tähän meidän olemassa olevaan kunnalliseen kirjastoverkkoon, ja näitä palveluita on verkon, netin, ohella saatavilla myös sitten kunnallisten kirjastojen välityksellä, eli se toimii ikään kuin verkostomuotoisesti.

30 prosenttia vuosittain julkaistavasta suomenkielisestä kirjallisuudesta tuotetaan joko ääni- tai pistekirjoitusmuotoon, jotta ne ovat lukemisrajoitteisten ihmisten saatavilla, ja tämä on nimenomaan Saavutettavuuskirjasto Celian ydintoimintaa. Sen lisäksi paljon eri oppilaitosten käyttöön tarkoitettua oppimateriaalia tuotetaan ääni- tai pistekirjoitusmuotoon ja palvellaan niitä tarvitsevia opiskelijoita ja oppilaita.

Tässä kun kysyttiin näistä kirjastoautoista: Se on erittäin tärkeä palvelu, erittäin tärkeä sivistyspalvelu maaseudulla, ja myös kaupungeissa on kirjastoautoja. Niiden määrä on viime vuosina vähentynyt, mutta hallitus on tälläkin vaalikaudella jakanut investointiavustusta kunnille kirjastoautojen korjaukseen ja hankintaan. Ne ovat aika isoja, kalliita investointeja tänä päivänä kunnille, ja sen takia se on ollut kyllä paikallaan. Tiedän esimerkiksi, että vaalien yhteydessä äänestysmahdollisuus on tuotu haja-asutusalueilla kirjastoautojen kautta. Yhdyn siihen arvioon, että se on todella tärkeä tapa tuoda kirjastopalveluita laajasti väestön saavutettavaksi tuolla harvaan asutulla syvällä maaseudulla.

Todellakin tässä käytiin hyvää keskustelua, ja yhdyn siihen arvioon, mitä täällä muun muassa edustaja Gustafsson ja monet muut esittivät, että oikeus lukutaitoon ja kirjallisuuteen on aivan keskeinen perusoikeus. Se, että myös niillekin ihmisille, joilla on lukemisrajoitteita joko näkövamman takia tai muusta syystä, tarjotaan tämä mahdollisuus, on aivan meidän hyvinvointivaltion ja sen ajattelun ytimessä ja sen takia erittäin puolustamisen arvoista. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.